

1119

На основу члана 31. став 1. Закона о заштити здравља биља у Републици Српској ("Службени гласник Републике Српске", број 25/09) и члана 76. став 2. Закона о републичкој управи ("Службени гласник Републике Српске", бр. 115/18, 111/21, 15/22, 56/22, 132/22 и 90/23), министар пољопривреде, шумарства и водопривреде д о н о с и

ПРОГРАМ**ПОСЕБНОГ НАДЗОРА НАД ПРИСУСТВОМ
КАРАНТИНСКИ ШТЕТНОГ ОРГАНИЗМА *Xylophilus
ampelinus* (Panagopoulos) Willems et al. - ПРОУЗРОКОВАЧА
БАКТЕРИОЗНЕ ПЛАМЕЊАЧЕ ВИНОВЕ ЛОЗЕ НА
ПОДРУЧЈУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ У 2024. ГОДИНИ****Члан 1.**

Овим програмом утврђују се мјере, рокови, начин спровођења мјера, субјекти који их спроводе, извори и начин обезбјеђивања и коришћења средстава, подручје дјеловања, као и начин контроле спровођења мјера посебног надзора над присуством *Xylophilus ampelinus* (Panagopoulos) Willems et al. - проузроковача бактериозне пламењаче винове лозе на подручју Републике Српске у 2024. години.

Члан 2.

(1) Циљ овог програма је утврђивање присуства, односно одсуства карантински штетног организма *Xylophilus ampelinus* - проузроковача пламењаче винове лозе на пољопривредним газдинствима, у производним засадима, на окућницама и на мјестима уласка пошिल्ки биљних врста домаћина патогена у Републику Српску, а које подлијежу фитосанитарном прегледу приликом увоза.

(2) Једини домаћин овог патогена је винова лоза (*Vitisvinifera* L.).

(3) Посебним надзором истражују се локалитети на којима се у Републици Српској узгаја винова лоза ради одређивања статуса истраживаног подручја за наведени организам, те утврђивања могућих путања уласка или ширења у Републици Српској.

Члан 3.

(1) Посебан надзор ради детекције карантински штетног организма *Xylophilus ampelinus* спроводи се на цијелој територији Републике Српске.

(2) Посебан надзор и мјере надзора на граничним прелазима спроводи Републичка управа за инспекцијске послове (у даљем тексту: Инспекторат).

(3) Посебан надзор у производним засадима, на пољопривредним газдинствима и окућницама спроводе овлашћене институције које имају овлашћење Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде (у даљем тексту: Министарство) за спровођење послова од јавног интереса у области дијагностике штетних организама и заштите здравља биља за штетни организам из става 1. овог члана.

(4) Овлашћена институција припрема информационе летке са стручним савјетима о начинима спречавања ширења и могућим мјерама контроле патогена и вектора.

(5) Програм посебног надзора подразумева мониторинг који се спроводи над присуством штетних организама (у даљем тексту: мониторинг).

(6) Увозне пошिल्ке које су обухваћене мониторингом не задржавају се на граничном прелазу и за њих фитосанитарни инспектор издаје рјешење о забрани промета до добијања резултата лабораторијских анализа.

(7) У случају детекције карантинског штетног организма, Инспекторат предузима све неопходне радње у складу са прописима којима се регулише ова област.

Члан 4.

Одабир локација врши се на основу познавања биологије карантински штетног организма *Xylophilus ampelinus*,

климатских услова за његов развој и географске дистрибуције и величине комерцијалних производних засада на којима се узгајају биљке домаћини.

Члан 5.

(1) Подручја рада су мјеста уласка пошिल्ки биљака домаћина у Републику Српску, затим производни засади, пољопривредна газдинства и окућнице на којима се узгаја винова лоза, биљка домаћин *Xylophilus ampelinus*.

(2) Надзором се обухватају мјеста уласка пошिल्ки биљке домаћина на граничним прелазима, као могућег пута уношења карантински штетног организма *Xylophilus ampelinus* у Републику Српску, затим производни засади, пољопривредна газдинства и окућнице на којима се узгаја винова лоза.

Члан 6.

Вријеме вршења надзора одређује се на основу животног циклуса штетног организма и фенологије биљке домаћина, а врши се у складу са међународно признатим и валидним дијагностичким методама.

Члан 7.

(1) Визуелни прегледи и узимање службених узорак врши се током сезоне раста биљке домаћина, када су симптомима видљиви.

(2) Визуелне прегледе и узимање службених узорак врше овлашћене институције уз присуство запослених у Министарству, који обављају послове пружања стручних услуга у пољопривреди, а који одређују локацију и засад за узимање узорак.

(3) Ток визуелног прегледа и начин узорковања прописан је у Прилогу 1. овог програма, који чини његов саставни дио.

(4) Мониторинг зависи од географског положаја и врши се:

1) у производним засадима винове лозе, придајући посебну пажњу биљкама поријеклом из Француске, Грчке, Италије, Молдавије и Шпаније, гдје је присутна ова бактерија,

2) на виновој лози која се узгаја на окућницама.

(5) Биљка домаћин се прегледа појединачно, а опис мјеста узимања узорак и GPS позиција, као и остали подаци наводе се електронским путем у Записнику информационог система Етфарм, односно подинформационог система Фито-Гис (у даљем тексту: Фито-Гис).

Члан 8.

Број узорак за визуелни преглед и лабораторијско испитивање присуства *Xylophilus ampelinus* у производним засадима, пољопривредним газдинствима и на окућницама у Републици Српској, који врши овлашћена институција, прописан је у Табели 1. из Прилога 2. овог програма, који чини његов саставни дио, а детаљан приказ броја узорак биће дефинисан уговором о условима за реализацију и коришћење средстава за финансирање програма из области заштите здравља биља.

Члан 9.

Број службених узорак из увоза за лабораторијско испитивање присуства *Xylophilus ampelinus*, чије узимање врши Инспекторат, прописан је у Табели 2. у Прилогу 2. овог програма.

Члан 10.

(1) Лабораторијска испитивања узорак врше се у складу са међународно признатим и валидним дијагностичким методама EPPO Diagnostics PM 7/96(1): *Xylophilus ampelinus*, Bulletin OEPP/EPPO Bulletin 39, 403–412.

(2) Лабораторијски извјештаји, осим резултата анализа, садрже и методе по којима је вршена детекција.

Члан 11.

(1) Локације узорковања и визуелних прегледа уносе се у Фито-Гис апликацију.

(2) Према резултатима спровођења овог програма и извјештаја из лабораторија, омогућава се потпун преглед локација узорковања, те локација са негативним и позитивним узорцима унутар Фито-Гис-а.

Члан 12.

(1) Рок за узимање узорака из производних засада, пољопривредних газдинстава и окућница, те достављање узорака овлашћеној лабораторији ради лабораторијских анализа је 1. децембар 2024. године.

(2) Резултати овог програма воде се и достављају електронским путем Министарству до 10. децембра 2024. године, користећи Фито-Гис.

(3) Рок за узимање узорака из увоза, те достављање овлашћеној лабораторији ради лабораторијских анализа од стране Инспектората је 31. децембар 2024. године.

(4) Овлашћене институције одмах извјештавају Министарство о посебним догађајима током спровођења овог програма, а посебно о свим случајевима откривања штетног организма који је предмет посебног надзора.

(5) У случају откривања штетних организама који су предмет посебног надзора, овлашћене институције одмах обавјештавају Министарство и Инспекторат, који предузима неопходне фитосанитарне мјере с циљем спречавања ширења и сузбијања штетног организма, а у складу са прописима из ове области, те о томе обавјештава Министарство.

Члан 13.

Спровођење овог програма финансира се из буџета Републике Српске на основу Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села у 2024. години – право на подстицајна средства за финансирање програма из области заштите здравља биља.

Члан 14.

Ступањем на снагу овог програма престаје да важи Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма *Xylophilus ampelinus* (Panagoropoulos) Willems et al. – проузроковача бактериозне пламењаче винове лозе на подручју Републике Српске у 2023. години ("Службени гласник Републике Српске", број 27/23).

Члан 15.

Овај програм ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 12.03.3-330-633/24
15. марта 2024. године
Бањалука

Министар,
Др Саво Минић, с.р.

ПРИЛОГ 1.

Ток визуелног прегледа и начин узорковања

1.1. Визуелни прегледи

Визуелни прегледи спроводе се на чокотима винове лозе на мјесту или у близини мјеста производње и на мјестима уласка пошљици, и то само током периода вегетације са оптималним периодом од раног прољећа до почетка лjeta. Приликом визуелног прегледа потребно је обратити пажњу на следеће симптоме:

- први симптоми се на младим ластарима винове лозе уочавају у прољеће на два до три доња нодуса младих љетораста, у виду елиптичних свијетлозелених или жућкастих пјега,
- код старијих ластара пјеге се шире према горе, а ткиво у оквиру њих пуца, што се уочава у виду издужених бразди или пукотина тамне до црне боје, дужине од 2 cm до 10 cm и пречника 0,5 cm, које често допиру све до сржи и по изгледу подсећају на рак-ране, што је карактеристичан симптом за ову болест, а развојем болести ластари вену и изумиру,
- крајем прољећа и почетком лjeta слични симптоми јављају се на лисним петелкама, као и на дршкама гроздова,
- на зараженим листовима долази до појаве тамних угластих некротичних пјега, пречника од 1 mm до 2 mm, обично окружених жућкастозеленим ореолом,
- симптоми се могу испољити и на цвјетовима, који поцрне и одумиру, као и на коријену, што доводи до успоравања раста изданака, а често и до сушења чокота.

1.2. Узорковање за лабораторијско тестирање

– Узимање узорака за лабораторијско тестирање потребно је вршити истовремено са визуелним прегледима, у периоду вегетације.

– Узорковање симптоматичних биљака врши се у периоду испољавања симптома, од почетка прољећа до раног лjeta.

– Пожељно би било да се узорци са симптомима за лабораторијско тестирање на присуство проузроковача бактериозне пламењаче састоје од ластара (са видним пјегама, пукотинама и рак-ранама) и листова (са тамним угластим некротичним пјегама окружених жућкастозеленим ореолом).

– Узорак треба да се састоји од репрезентативних ластара са јасно испољеним симптомима на узоркованој биљци. Препоручено је да се узорковање изврши са једне симптоматичне биљке или, уколико није могуће, са више симптоматичних биљака.

– Узорак треба да обухвати око од 10 cm до 40 cm здравог ткива које се налази испод зараженог ткива, као и око 10 cm зараженог ткива. Узорке спаковати у пластичну врећу да би се спријечило исушивање и обиљежити на одговарајући начин. Узорци треба да буду обрађени што је прије могуће, а прије анализе узорци се чувају при температури од 4 °C до 8 °C. Након анализе, узорци се могу чувати у фрижидеру до двије седмице у случају потребе за додатним тестирањем.

– Код асимптоматичних биљака, узорак се састоји од ластара дужине око 10 cm до 40 cm, које су узете са различитих чокота винове лозе. Ако у лоту постоји неколико сорти, све сорте треба да буду једнако заступљене у узорку. Узорке спаковати у пластичну врећу и обиљежити на одговарајући начин.

– Приликом узорковања потребно је испратити принципе добре праксе за узорковање биља и биљних дијелова за лабораторијско тестирање (нпр. евиденција података о узроку на лицу мјеста узорковања, коришћење одговарајућег прибора и материјала за узорковање, дезинфекција прибора и алата итд.).

ПРИЛОГ 2.

Табела 1. Број узорака за визуелни преглед и лабораторијско испитивање присуства *Xylophilus ampelinus* у производним засадама, пољопривредним газдинствима и на окућницама у Републици Српској

Подручје	Број визуелних прегледа са узорковањем за лабораторијско испитивање
Република Српска	73
Укупно	73

Табела 2. Број службених узорака из увоза за лабораторијско испитивање присуства *Xylophilus ampelinus*

Узорци	Број визуелних прегледа са узорковањем ради тестирања латентне инфекције
Увезене пошљике	2
Укупно	2

Табела 3. Укупан број визуелних прегледа са узорковањем за Програм посебног надзора над присуством *Xylophilus ampelinus* на подручју Републике Српске у 2024. години

Мјесто надзора	Број визуелних прегледа са узорковањем за лабораторијско испитивање
Производни засади, пољопривредна газдинства и окућнице	73
Увоз	2
Укупно	75

1120

На основу члана 31. став 1. Закона о заштити здравља биља у Републици Српској ("Службени гласник Републике Српске", број 25/09) и члана 76. став 2. Закона о републичкој управи ("Службени гласник Републике Српске", бр. 115/18, 111/21, 15/22, 56/22, 132/22 и 90/23), министар пољопривреде, шумарства и водопривреде д о н о с и